

Waarnemingen januari, februari, maart 2013

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht is te vinden van de vogels die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Zware winter

De winter van 2012-2013 was koud, maar vooral ook lang. Steeds als we dachten dat de vorst weg was, kwamen we opnieuw in een lange koudeperiode terecht. **Kieviten** blijven 's winters altijd rond de vorstgrens hangen. Pas als de grond stijf bevroren raakt vertrekken ze, om met de dooi weer snel terug te komen. Dit jaar herhaalde zich dat meerdere keren en waren er tot vier keer toe vorstvluchten te zien. Voor andere soorten was de vorstnival van januari genoeg aanleiding om te vertrekken en pas laat in het voorjaar terug te komen. De **Kramsvogels** reageerden het eerste op het inzetten van de vorstperiode. Op 9 januari vlogen er al 100-en naar zuid, in de dagen erna gevolgd door nog enkele golven. Ze bleven de hele winter opvallend aanwezig, vooral in het dorp. Daar hadden ze het moeilijk en een flink aantal sneuvelde. Twee Kramsvogels kwamen op een bijzondere manier aan hun eind. Jan Hendriks zag op 23

januari een **Grote Zilverreiger** jagen in een kwelslootje in het middengebied. Deze pakte een Kramsvogel uit de slootkant! Na een worsteling legde de Kramsvogel uiteindelijk het loodje, maar de reiger liet hem vervolgens toch maar liggen. In een tuin in de Grashoek speelde zich een zelfde tafereel af en ving en verorberde een **Blauwe Reiger** een Kramsvogel (PB). De **IJsvogel** had opnieuw zwaar te lijden deze winter. Vanaf 16 januari verschenen er IJsvogels bij wakken rond het Oosterduinse Meer, in de AWD en in het Middengebied. Waarschijnlijk waren ze afkomstig van gebieden uit het binnenland die al eerder dichtgevroren waren. De laatste waarnemingen waren van 23 januari. Daarna is er geen enkele meer gezien, wat doet vermoeden dat het slecht afgelopen is met deze vogels. Snippen waren maar mondjesmaat aanwezig vergeleken met eerdere winters. Langs de Duinweg waren maximaal twee **Bokjes** (DN ea) aanwezig die het wel uithielden tot het eind van de vorstperiode. In de binnenduinrand werd op één locatie een maximum van 19 **Houtsnippen** (HV) geteld. Dit is aanzienlijk lager dan tijdens koudeperiodes in eerdere jaren. Mogelijk kwam dit om dat de sneeuw juist bij ons viel en niet in het binnenland. Maar waarschijnlijk heeft het deel van de populatie dat hier overwintert flinke klappen opgelopen door de opeenvolgende koude winters.

Grote Zilverreiger vangt een Kramsvogel. Middengebied Noordwijk 23 januari 2013 ©Jan Hendriks

Datzelfde geldt waarschijnlijk ook voor de **Witgat**, die vrijwel afwezig was deze winter. Ook de winteraantallen van **Grote Gele Kwikstaart** zijn terug gelopen. In totaal waren er op 9 plekken kwikstaarten aanwezig, verspreid over het dorp en het buitengebied. Een aantal jaren geleden waren dat er nog aanzienlijk meer: in de winter 2006/2007 zaten ze op 17 plekken.

Ook hier is het zorgwekkend dat na 27 januari geen enkele meer is gezien. In Polder Hoogeweg verzamelde zich in de tweede week van de vorstperiode een ongekend aantal **Krakeenden**. Ab Steenvoorden telde er 4260. Het Oosterduinse Meer bleef open tot 23 januari. In het laatste wak verbleven van 22 tot 25 januari tot 15 **Wilde Zwanen** en de eerste dagen ook 1 tot 2 **Kleine Zwanen**. Met het invallen van de vorst verschenen hier ook twee **Roerdompen** (RJ), die na het dichtvriezen weer snel vertrokken waren.

De Roerdomp die op 23 januari bij de vijver van Nieuw-Leeuwenhorst verscheen is waarschijnlijk langer blijven hangen en is tot ver in februari gezien.

Zeearend pakt meeuw!

Stel je staat op een koude februaridag op het strand bij de Uitwatering van Katwijk. Je ziet een **Zeearend** aan komen vliegen. Die pakt pal voor je neus een Stormmeeuw van het water en vliegt weg richting het noorden, waarschijnlijk om op een rustig plekje in de duinen de meeuw te verorberen. Wie zal je geloven?

Gelukkig maakte Peter Duijndam ook foto's (PD, RR). Na de show voor het Katwijkse strand bleef deze onvolwassen vogel nog een aantal dagen hangen en verbleef t/m 17 februari ten zuiden van Katwijk in Meijndel, Lentevreugd en bij het Valkenburgse Meer. Een Zeearend is een zeldzaamheid rond Noordwijk, met minder dan 20 waarnemingen ooit. Af en toe komt een vogel langs de kust afzakken op weg naar een overwinteringsgebied.

Bij vrijwel alle waarnemingen gaat het om langsvliegende vogels in de winter. In februari 2006 verbleef er even een onvolwassen Zeearend in de regio, bij de Kagerplassen. Deze vloog ook een keer over het strand bij de AWD. De vogel die in 2010 een week bij de Kagerplassen verbleef bereikte ons waarnemingsgebied niet.

De populatie Zeearenden in Nederland groeit gestaag, met in 2012 al 4 paren. In de loop van jaren hebben deze broedvogels 14 jonge Zeearenden voortgebracht. Volwassen vogels zijn honkvast en blijven het hele jaar rond hun broedgebied. Jonge vogels hebben meer de neiging om te gaan zwerven en op zoek te gaan naar nieuwe geschikte gebieden.

Met de toename van de broedpopulatie is het te verwachten dat er steeds vaker jonge Zeearenden rond zullen zwerven door het land.

Wellicht dat in komende jaren er opnieuw af en toe een vogel rond Noordwijk verzeild raakt. De meeuwen zullen er niet blij mee zijn.

Zeearend Uitwatering Katwijk 13-2-2013 ©Peter Duijndam

Zeehonden op strand?

gewone zeehond Binnenwatering Katwijk 12-1-2013 ©Co Dooms

Op 28 december liepen Hein Verkade en Jan Jacobs in het donker op strand, nieuwsgierig naar de nachtelijke activiteiten van voedselzoekende Drieteenstrandlopers.

Bij de provinciegrens kwamen ze tot drie keer toe een zeehond tegen die op het strand lag te rusten.

Het Noordwijkse strand is overdag te druk voor zeehonden om aan land te komen. Alleen 's nachts op het rustigste stukje strand durven ze dit blijkbaar aan. Niet toevallig is dit ook het strand waarvoor plannen zijn om de rust verder te versterken. Door zonering moet de natuur hier voorrang krijgen: een strandreservaat. Als dat lukt, zouden we dan over een aantal jaar de zeehonden op het strand kunnen zien liggen?

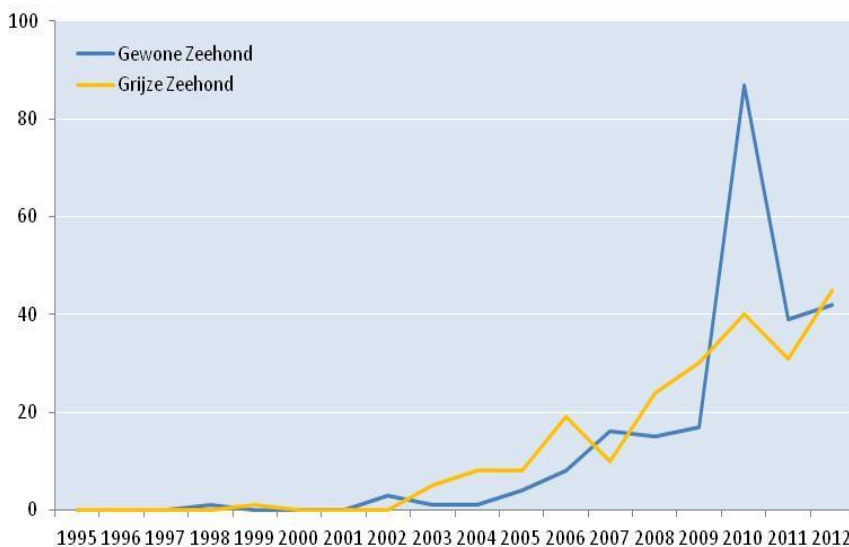
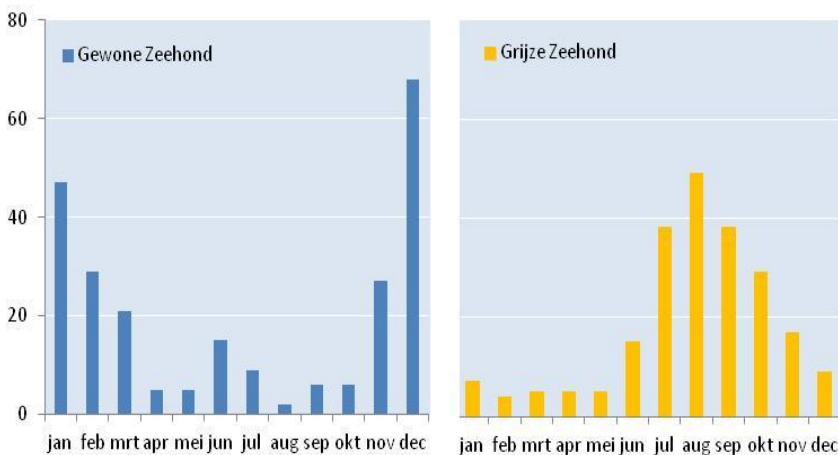
Misschien wel, want steeds vaker zien we vanuit de zeetrekthut of vanaf het strand zeehonden langs zwemmen.

De populatie van zowel de Gewone Zeehond als de Grijze Zeehond neemt sinds 1990 sterk toe in het Nederlandse waddengebied.

Sinds ongeveer 2002 is er ook een voorzichtig groeiende populatie van beide soorten in de Zeeuwse Delta. Vanaf 2002 zien we ook vanuit de zeetrekthut met regelmaat zeehonden. Dit valt samen met de vestiging in de Zeeuwse Delta. Mogelijk zien we dus vooral Zeeuwse dieren.

Ook is het mogelijk dat er meer dieren zijn gaan pendelen tussen Waddenzee en Delta. Langs de zeetrekthut gaat het niet alleen om passerende zeehonden. Vaak zijn ze langer aanwezig, vissend en slapend in zee.

Opvallend is dat de twee soorten een verschillend seizoenspatroon hebben. De Gewone Zeehond zien we vooral in de winter. De Grijze Zeehond verschijnt juist in de zomer, met de piek in augustus. Ze zijn dan makkelijk te benaderen. Zwemmers en surfers kunnen dan ineens vlakbij een imposante Grijze Zeehond zien opduiken.

Aantallen zeehonden gezien per maand en per jaar vanuit de zeetrekthut 1995-2012

Maandoverzicht

januari

Januari begon en eindigde met een opvallend zachte periode, maar was toch een koude maand. We hadden een lange vorstperiode die op 10 januari begon en pas eindigde op 27 januari. In de nacht van 14 op 15 januari viel er een pak sneeuw. Anders dan we in eerdere winters gewend waren bleef juist het noorden en oosten van het land sneeuwvrij. Op 20 en 21 januari bracht een depressie uit het zuiden opnieuw sneeuw.

Patrijzen Bronsgeest Noordwijk 16-1-2013 ©Pim Julsing

SOVON heeft elke jaar een 'jaar van...' waarin een bepaalde soort extra aandacht krijgt van vogeltellers. Dit keer is het de beurt aan de Patrijzen. Het jaar van de Patrijzen begon met de waarneming van de vaste koppel **Patrijzen** in de Bronsgeest op 1 januari (JF). Koppels Patrijzen waren op 5 plaatsen in ons waarnemingsgebied te zien, met in totaal 32 vogels (AS, JS, MK ea). De eerste dag van januari was ook de beste zeetrekdag, met 1068 **Drieteenmeeuwen**, 1570 **Alk/Zeekoeten** (AS, JD, PS). Bijzonder voor de winter was dat naast een **Grote Jager** er ook nog steeds twee **Kleine Jagers** aanwezig waren voor de kust (AS, JD, PS). De **Kleine Rietganzen** trokken zich weinig aan van de slechte weersvoorspellingen en vlogen gewoontegetrouw begin januari massaal van hun overwinteringsgebied bij Damme in België naar

Denemarken. Op 2 januari vlogen 2590 vogels over de duinen naar noord (AS). Die dag zaten er 754 **Drieteenstrandlopers** op het strand tussen Noordwijk aan Zee en de provinciegrens (HV). Op 8 januari zat er een groep van 18 **Witte Kwikstaarten** in de Elsgeesterpolder (RR). Op 13 januari maakten twee **Raven** vanuit Wassenaar een uitstapje naar het noorden en vlogen over de Noordzijdepolder (CZ). In Polder Hoogeweg overwinterden 2 **Slechtvalken** (JD). Elders verschenen deze of andere ook af en toe, onder andere in de Noordzijdepolder en het Langeveld om op duiven te jagen (PS). Er waren minimaal twee Smellekens aanwezig, getuige de waarnemingen van zowel een man als een vrouw, in het gebied tussen de St Bavo en de Elsgeesterpolder (RJ, JD, JS, MW). Het koude weer bracht ook **Ruigpootbuizerden** in beweging. Op 19 januari jaagde er één boven de Luchter Zeeduinen (AS), op 22 januari vlogen er twee over Noordwijk aan Zee (JD) en op 23 januari één over de Noordzijdepolder (RJ). In de AWD overwinterden minimaal 2 **Klapeksters** (AS, MC ea). Een mannetje **Zwartkop** bracht de winter door rond een voedertafel in Rijnsoever Katwijk (AM). Ook alle overwinterende **Ringmussen** bleven dicht bij de voedertafels: 4 in Grashoek (ID), 13 in Vinkeveld (NA) en 12 in Noordwijkerhout (PS). De **Geelgors** liet het als overwinteraar afweten met maar één vogel op 2 januari in de Noordzijdepolder (PS). Op 16 en 17 januari verbleef een mannetje **Pijlstaart** in de wijk Grashoek (JH). In de binnenduinstrand bij het Malotedel verbleef van 16 tot 22 januari een **Kleine Bonte Specht** (JH, AS) en ook was er één aanwezig in het Schrama in de AWD op 16 januari (AS) en in het Langeveld op 19 januari (PS).

© Peter van Duijn

Zwartkop, Rijnsoever Katwijk 19-1-2013 ©Peter van Duijn

februari

Februari bracht meer kou en sneeuw. Na een korte zachte periode zette op 8 februari opnieuw een lange vorstperiode in die tot 24 februari aanhield. Op 23 en 24 februari viel er sneeuw. De wind bleef een groot deel van de maand in de noordoosthoek.

Vanwege de aanhoudende kou zat er weinig beweging in de vogels in februari. Het beeld bleef als in januari: 1-2 **Grote Zilverreigers** verspreid over het hele waarnemingsgebied, flinke groepen **Kramsvogels** (174 op 9 februari in Klein Leeuwenhorst JD) en een grote groep **Krakeenden** in Polder Hoogeweg (940 op 15 februari JD). Van 4 tot 7 februari verbleef er een **Roodkeelduiker** op het Oosterduinsemeer (SW). Op 13 februari zwommen 2 **Nonnetjes** in de Maandagse Watering in de zuidwesthoek van Polder Hoogeweg (JF). Op 13 februari zag Johan Passchier een jagende **Kerkuil** in de duinen aan de noordrand van Noordwijk. Op 14 februari vond hij een dode **Ransuil** in Boerenburg (JP, JD). Deze had vleugelmerken waaruit bleek dat deze als volwassen vogel in juli 2010 bij Schiphol was gevangen. De uil was sterk vermagerd en mogelijk door voedselgebrek van zijn vaste stek in de Haarlemmermeer verjaagd. Het goede jaar voor **Kleine Bonte Spechten** zette door met nu ook een waarneming op Nieuw-Leeuwenhorst op 17 februari (HV). Als echte standvogels vestigen **Boomklevers** al vroeg in het seizoen een territorium. Met 5 territoria in de binnenduinrand, minimaal 2 op Nieuw-Leeuwenhorst en 4 op Offem is 2013 een ongekend goed jaar. Dit moet wel het gevolg zijn van nieuwe vestiging van vogels van elders. Lokaal hadden we tot voor kort maar enkele paren. Het winterweer bracht ook minder gebruikelijke gasten naar het dorp en soms de voedertafels. In het Vinkeveld bezocht een mannetje **Rietgors** op 10 en 14 februari een voedertafel (NA). In heel Nederland wemelde het in februari en maart van **Sijzen** op doortocht, wat tot in de tuinen van Noordwijk te zien was. Piet Broekhof had op 23 februari meer dan 10 **Sijzen** op de voedertafel, voor het eerst in jaren (PB). Ook **Goudvinken** zochten het dorp op, met 1 op 26 februari in Rijnsoever Katwijk (PH) en 2 op 28 februari in Duinpark (JD).

Piet Broekhof had op 23 februari meer dan 10 Sijzen op de voedertafel. Grashoek Noordwijk ©Piet Broekhof

maart

Maart begon met zacht lenteweer. Op 5 en 6 maart gingen de temperaturen zelfs richting de 15°C, iets waar we ons daarna tot half april zelfs niet meer konden voorstellen! Maart was extreem koud. Na de zachte start bracht de aanhoudende noordelijke stroming de hele maand nachtvorst en droogte. Het koude weer betekende dat de natuur veel later op gang kwam dan waar we de laatste 20 jaar gewend aan waren geraakt.

Het aanhoudende winterweer leverde in maart interessante trekbewegingen op. Wadvogels die door het winterweer verjaagd waren trokken nu weer terug, wat grote aantallen opleverde. Goede trekdagen waren 8 maart, met 325 **Wulpen** en 28 maart met 300 **Bonte strandlopers** en 22 **Zilverplevieren** (JD). Op 4 maart vlogen 1100 **Brandganzen** naar noord langs de zeetrekhut (JD). De grote passage van Kraanvogels over Nederland in de eerste week van maart ging aan ons voorbij. Er was maar één waarneming van een **Kraanvogel** op 7 maart boven de Zwetterpolder (JK). De zachte periode in het begin van de maand bracht een massale aankomst van **Grutto's**. Langs de zeetrekhut passeerden er 60 op 9 maart, een ongekend aantal. Op 10 maart onderbrak een grote groep van 54 vogels de trek om voedsel te gaan zoeken in de Elsgestepolder (JD). Ook het aantal van 106 **Watersnippen** wees op veel trek (AS). De eerste **Lepelaar** verscheen niet veel later dan normaal: op 8 maart in Polder Hoogeweg (HV). Grutto's en Lepelaars vonden hun voedselgebieden grotendeels dichtgevroren en hadden zware weken. Op 23 en 24 maart was er zelfs trek naar het zuiden van steltlopers, vorsttrek in maart! Naast **Kieviten** vlogen er ook 26 **Kemphanen** en 22 **Tureluurs** langs de zeetrekhut (PS). Veel trekkers stelden door het koude weer hun reis zo lang mogelijk uit. Op het moment dat de drang om de broedgebieden op te zoeken dan toch te sterk werd, dan kwamen ze ineens massaal langs. Op 27 maart trok een groot aantal **Bruine Kiekendieven** langs de kust. Er vlogen er 7 langs de zeetrekhut (JD). Op 30 maart kwam er ook massale trek los van **Kokmeeuwen** (1260), **Stormmeeuwen** (90) en **Kleine Mantelmeeuwen** (620 JD, PS). Deze hield aan in de eerste week van april, waarbij de aantallen nog verder toenamen. Met de golf meeuwen kwam op 30 maart ook de eerste **Zwartkopmeeuw** en **Visdief** mee (JD, PS).

Roodborsttapuut 10-3-2013 De Puinhoop Katwijk ©Ed Schouten

Voor de zangvogels was de kou een ander verhaal. De soorten die normaal gesproken vroeg aankomen werden in Frankrijk langdurig opgehouden door een regenfront. De vogels die al eerder gearriveerd waren hielden zich koest in de kou. Het ontbrak dit jaar aan overwinterende **Roodborsttapuuten** en de eerste arriveerde op 8 maart in de zachte periode (CZ). Die dag zong ook de eerste **Zwarte Roodstaart** op Huis ter Duin (JD). Deze voorhoede kreeg echter tot begin april maar mondjesmaat versterking. Op 10 maart was er een opvallende passage van **Grote Lijsters**. Blijkbaar waren veel vogels weg gevluht voor de kou en keerden nu massaal terug. Bij Oud-Leeuwenhorst zochten 17 vogels voedsel op het gras en in het Langeveld was een groep van 9 vogels aanwezig (AS). Bij Klein-Leeuwenhorst liepen die dag ook 3 **Waterpiepers** (AS) en in de Elsgestepolder nog één (JD). **Tjiftjaffen** waren vanaf het begin van de maand

wel sporadisch al aanwezig, maar de eerste zang was pas op 26 maart te horen (AS). Dit is twee tot drie weken later dan normaal. De enige zingende **Zwartkop** was de overwinterende vogel in Rijnsoever, die op 13 maart de eerste voorzichtige zangpoging deed (AM).

In de zachte periode aan het begin van de maand kwamen de eerste **Gewone Dwergvleermuizen** uit winterslaap. De eerste vloog op 4 maart in de AWD (AMo). Op 10 maart vond Bart Noort in de sneeuw sporen van een **Bunzing** in het Achterhaasveld in de AWD (BN). Een jonge **Gewone Zeehond** verbleef het hele kwartaal rond de Uitwatering van Katwijk en zwom regelmatig de Binnenwatering in (AM ea).

gewone dwergvleermuis AWD 4-3-2013 ©Arthur Mol

Waarnemers

AM	Annelies Marijnis	JF	Jaap Faber	PB	Piet Broekhof
AMo	Arthur Mol	JH	Jan Hendriks	PD	Peter Duijndam
AS	Ab Steenvoorden	JK	Jasper Koster	PH	Peter Honsbeek
BN	Bart Noort	JP	Johan Passchier	PS	Peter Spierenburg
CZ	Casper Zuyderduyn	JS	Joost van der Sluis	RJ	Rob Jansson
DN	Dennis van der Niet	MC	Mike Chung	RR	René van Rossum
HV	Hein Verkade	MK	Marc Kolkman	SW	Sjaak Weijers
ID	Ineke van Dijk	MW	Maarten Wielstra		
JD	Jelle van Dijk	NA	Noël Aarts		